

ΛΕΡΟΣ

Η Λέρος, ένα μικρό νησί του Βορείου συγκροτήματος των Δωδεκανήσων, κατοικήθηκε για πρώτη φορά την 4η χιλιετία π.χ., στο τέλος της νεολιθικής εποχής. Από τότε στη Λέρο έχουν μείνει πολλά σημάδια του αρχαίου αλλά και του νεότερου πολιτισμού.

Τα πιο σημαντικά χωριά της είναι το Λακί, που αποτελεί και το μεγαλύτερο φυσικό λιμάνι της Μεσογείου και τα κτίρια του θεωρούνται μοναδικά αρχιτεκτονικά αριστουργήματα.

Ξεκινώντας την περιήγηση στο νησί μπορείτε να επισκεφτείτε το Κινηματοθέατρο του Λακιού, το οποίο είναι το πρώτο αξιοθέατο που συναντάτε μετά την άφιξή σας στο λιμάνι του Λακιού. Το Κινηματοθέατρο χτίστηκε σύμφωνα με την Ιταλική αρχιτεκτονική κατά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, καταστράφηκε από βομβαρδισμούς, για να ανακαινιστεί πρόσφατα, μόλις το 2009.

Ακριβώς πίσω από το κινηματοθέατρο βρίσκεται η παλιά αγορά του Λακιού με το χαρακτηριστικό ρολόι, κτίσμα και αυτό της περιόδου της Ιταλικής κατοχής.

Η Λέρος εξαιτίας της γεωστρατηγικής της θέσης και του εξαιρετικού φυσικού λιμανιού στο Λακί, αποτέλεσε ιταλική ναυτική βάση της Ανατολικής Μεσογείου από τη δεκαετία του 1930.

«Μάλτα του Αιγαίου» την ονόμαζαν οι Ιταλοί και επένδυσαν πολλά επάνω της. Έφτιαξαν φοβερό ναύσταθμο, κτίρια υποδομής και άρχισαν ακόμη και να τρυπάνε βουνά. Λένε μάλιστα πως πριν, το Λακί ήταν ένας μεγάλος λάκκος με νερό και για να τον αποξηράνουν φύτεψαν πολλούς ευκάλυπτους-δέντρα που χρειάζονται πολύ νερό.

Συνεχίζοντας την περιήγηση μας στη Λέρο μπορούμε να επισκεφτούμε το Πολεμικό Μουσείο-Τούνελ, στην περιοχή Μερικιά, περιοχή που βρίσκεται κοντά στο Λακί και στο κεντρικό λιμάνι του.

Κάτω από τον Πλάτανο βρίσκεται το Παντέλι. Μικρό, γραφικό χωριουδάκι με γνήσιο νησιωτικό χαρακτήρα. Παλιά παραδοσιακά σπίτια, βάρκες, καΐκια, θαλαμηγοί, ψαροταβέρνες συνθέτουν την ειδυλλιακή εικόνα με φόντο στο γαλάζιο της θάλασσας το νησάκι της Αγ. Κυριακής.

Ο Ξηρόκαμπος, ένα παραθαλάσσιο χωριουδάκι μόλις 7χλμ. από την Αγ. Μαρίνα, στο νοτιότερο τμήμα του νησιού. Στον Ξηρόκαμπο βρίσκεται το Παλιόκαστρο ή κάστρο των Λέπιδων, παλαιότερο από το κάστρο της Παναγιάς στην Αγ. Μαρίνα. Είναι χτισμένο πάνω στα ερείπια της αρχαίας Ακρόπολης που χρονολογείται από το 2500π.χ. Σήμερα εκεί υπάρχει το εκκλησάκι της Παναγιάς. Στον Ξηρόκαμπο βρίσκεται και η Παναγιά η Καβουράδενα, γαντζωμένη στα βράχια.

Η Γούρνα, με μεγάλη παραλία για μπάνιο. Κοντά στη Γούρνα βρίσκεται ο 'γιος Ισίδωρος ένα μοναδικής ομορφιάς εξωκκλήσι, σκαρφαλωμένο πάνω σε ένα βράχο, μέσα στη θάλασσα. Απολαύστε εκεί το υπέροχο ηλιοβασίλεμα.

Ο Μπλεφούτης και το Παρθένι που βρίσκεται στο Βόρειο τμήμα του νησιού. Είναι ένα μικρό ψαροχώρι ανάμεσα σε μια έφορη κοιλάδα και τη θάλασσα. Εδώ λέγεται ότι χτίστηκε το ιερό της Παρθένου Αρτέμιδος κι από εκεί πήρε το σημερινό του όνομα. Κοντά στο Μπλεφούτη υπάρχει η Αγία Κιουρά, οι αγιογραφίες της οποίας, με την ασυνήθιστη τεχνοτροπία, έγιναν από τους πολιτικούς εξόριστους.

Αρχαιολογικό Μουσείο, Αγία Μαρίνα

Κατευθυνόμενοι προς το Βόρειο τμήμα του νησιού, φθάνουμε στην Αγ. Μαρίνα το γραφικό λιμανάκι κάτω από τη σκιά του Κάστρου. Εδώ στην Αγία Μαρίνα μπορούμε να επισκεφθούμε το Αρχαιολογικό Μουσείο.

Το μικρό, αλλά πανέμορφο μουσείο στεγάζεται σε ένα ανακαινισμένο νεοκλασικό κτίριο, που χρονολογείται από το 1882, εμφανίζει μια μεγάλη, εντυπωσιακή συλλογή ευρημάτων. Μερικά από αυτά χρονολογούνται στη νεολιθική εποχή καθώς και στήλες, νομίσματα, ψηφιδωτά λείψανα και τα διάφορα κεραμοποιεία. Λαογραφικό & Ιστορικό Μουσείο "Μανόλης Ήσυχος".

Πύργος του Μπελλένη – Αλίντα.

Συνεχίζοντας την περιήγησή μας φθάνουμε στο τουριστικό θέρετρο του νησιού τα Αλίντα. Εδώ στην παραλία των Αλίντων μπορούμε να θαυμάσουμε το ιστορικό και λαογραφικό Μουσείο στον Πύργο του Μπελλένη.

Ένα κομψό παλιό αργοντικό, πρώην θερινή κατοικία του Παρίση Μπελλένη, συμπατριώτη και ευεργέτη, είναι σήμερα το σπίτι του Ιστορικού & Λαογραφικού Μουσείου, δίνοντας στους επισκέπτες την ευκαιρία να γνωρίσουν την ιστορία του νησιού και των κατοίκων του. Στο ισόγειο υπάρχει ένα χειρουργείο από την περίοδο 1930/1940. Ο δεύτερος όροφος είναι εξ ολοκλήρου αφιερωμένος στο πολεμικό πλοίο "Βασίλισσα Όλγα" και την ιστορία του.

Εκκλησιαστικό Μουσείο, Κάστρο Το μουσείο βρίσκεται δίπλα στην εκκλησία της Παναγίας μέσα από τα τείχη του Κάστρου. Μια πολύ πλούσια συλλογή από σπάνια χειρόγραφα, ιερά βιβλία, εικόνες και διάφορα άλλα εκκλησιαστικά λείψανα είναι τοποθετημένα σε ένα μικρό, αλλά επιβλητικό μουσείο. Σε ένα από τα δωμάτια θα βρείτε μια καλά εξοπλισμένη βιβλιοθήκη.

Κάστρο της Λέρου-Μουσείο του Κάστρου

Πραγματικό στολίδι του νησιού αποτελεί το Κάστρο της Παναγιάς. Αξέχαστη μένει στον επισκέπτη της Λέρου η υπέροχη θέα που δεσπόζει σε ψηλό σημείο του νησιού και μαρτυρά κομμάτια της ιστορίας του.

Το μεσαιωνικό κάστρο του Παντελιού (ή Πλατάνου Λέρου, που δεσπόζει στο ανατολικό - κεντρικό τμήμα του νησιού βρίσκεται στην κορυφή του λόφου ανατολικά του κύριου οικισμού (Πλατάνου-Αγίας Μαρίνας) προστατεύοντας τον από την θάλασσα. Κατέχει σημαντικότερη θέση στους θαλάσσιους δρόμους της περιοχής και έπαιξε σπουδαίο αμυντικό ρόλο σε όλη τη διάρκεια της μακραίωνης ιστορικής πορείας της. Είναι το σημαντικότερο μεσαιωνικό μνημείο του νησιού και ένα από τα σπουδαιότερα και ωραιότερα κάστρα της Δωδεκανήσου. Χτισμένο πάνω από τον οικισμό του Πλατάνου δεσπόζει αρχοντικό και μεγαλόπρεπο.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ ΓΙΑ ΜΠΑΝΙΟ

ΠΑΝΤΕΛΙ

Στα ανατολικά του νησιού, κάτω από τον Πλάτανο, βρίσκεται το Παντέλι. Το μικρό αυτό γραφικό ψαροχώρι, με το γνήσιο νησιώτικο χαρακτήρα του τείνει να ενωθεί με τον Πλάτανο. Τα παλιά παραδοσιακά σπίτια του μαζί με τις βάρκες και τα καϊκια των ψαράδων συμπληρώνουν την ειδυλλιακή εικόνα με φόντο το απέραντο μπλε της θάλασσας.

ΞΗΡΟΚΑΜΠΟΣ

Στις ήσυχες και αξιόλογες παραλίες της περιοχής μπορεί ο επισκέπτης να κάνει ανενόχλητος το μπάνιο του. Στο νοτιότερο τμήμα του νησιού, 7 χλμ. από την Αγία Μαρίνα συναντά κανείς ένα μικρό παραθαλάσσιο οικισμό, μπροστά στον οποίο ανοίγεται ο κόλπος του Ξηρόκαμπου με τις μικρές νησίδες, τα Γλαρονήσια, να ασφαλίζουν την είσοδό του κι απέναντι, σε απόσταση ενός ναυτικού μιλίου, απλώνεται η Κάλυμνος.

Στην αμμουδερή και καταγάλανη παραλία του Ξηρόκαμπου μπορείτε να απολαύσετε το κολύμπι σε πεντακάθαρα νερά. Στους τολμηρούς δίνεται η δυνατότητα ελεύθερης κατάδυσης ή και με φιάλες. Στην περιοχή λειτουργεί σχολή εκπαίδευσης αυτοδυτών. Ο κόλπος του Ξηρόκαμπου χρησιμοποιείται από επαγγελματίες και ερασιτέχνες αλιείς. Παρουσιάζει ικανή τουριστική κίνηση με αντίστοιχη υποδομή. Επίσης, υπάρχουν αρκετά εστιατόρια κατά μήκος της παραλίας.

ΒΡΩΜΟΛΙΘΟΣ - ΤΟΥΡΚΟΠΗΓΑΔΟ

Δίπλα στο Παντέλι, ένας ανοιχτός όρμος, ο Βρωμόλιθος με μεγάλη αμμουδερή και σε μερικά σημεία βοτσαλωτή παραλία. Ψαροταβέρνες με εκλεκτούς μεζέδες δίπλα στη θάλασσα, εξασφαλίζουν μια ευχάριστη και

ήσυχη διαμονή. Απέναντι βρίσκεται το νησάκι της Αγίας Κυριακής με το εκκλησάκι στην κορυφή του.

Τουρκοπήγαδο: ένα παράθυρο με θέα, μια απόμακρη σπάνια ομορφιά του νησιού. Αμμουδιές ανάμεσα σε βράχια, πεντακάθαρες ακρογιαλιές για κολύμπι και ψάρεμα, μονοπάτια για ήσυχους περιπάτους σε συνδυασμό με απομεινάρια του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου στο ύψωμα της Βίγλας, συνθέτουν ένα μοναδικό τοπίο.

ΚΡΙΘΩΝΙ

Το Κριθώνι, ανάμεσα στα Ύλιντα και την Αγία Μαρίνα, απλώνεται από τη θάλασσα ως ψηλά στο λόφο. Καταπράσινο, με όμορφα σπίτια, πολλά εκκλησάκια, παλιές Λέρικες κατοικίες και κομψή παραλία για το μπάνιο σας.

Στο Κριθώνι βρίσκεται το «Πατριαρχείο», ένα παλιό νεοκλασικό αρχοντικό, έχει στην αυλή του τη μικρή εκκλησία του Αγίου Σωφρονίου.

ΓΟΥΡΝΑ-ΔΡΥΜΩΝΑΣ

Στα δυτικά του νησιού απλώνεται ένας άλλος ανοιχτός όρμος της Λέρου, η Γούρνα, με εξοχικά κέντρα, ξενοδοχεία, όμορφα σπίτια, περιβόλια και φυτείες με εσπεριδοειδή που συμπληρώνουν το τοπίο. Είναι γνωστός οικισμός σε όλους τους επισκέπτες του νησιού ιδιαίτερα για την πανέμορφη παραλία που υπάρχει (από τις λίγες παραλίες της Λέρου μεγάλης έκτασης με άμμο).

Νοτιότερα, στη συνέχεια του παραλιακού δρόμου, αφού προσπεράσουμε τη Γούρνα, βρίσκουμε τον Δρυμόνα. Στον Δρυμόνα υπάρχει το εκκλησάκι της Παναγιάς της Γουρλωμάτας με αξιόλογες αγιογραφίες, που χτίστηκε τον 14ο αιώνα με υλικά από ερειπωμένο κτίσμα της αρχαίας εποχής. Ο οικισμός είναι διάσπαρτος με ωραία θέα.

ΑΛΙΝΤΑ

Τα Ύλιντα βρίσκονται στο κέντρο του όρμου της Αγίας Μαρίνας (όρμος Αλιντών) και αποτελούν σήμερα την πιο εξελιγμένη τουριστική περιοχή του νησιού με τις περισσότερες σύγχρονες τουριστικές μονάδες. Το τοπίο είναι κατάφυτο από πεύκα και ελιές, με μια μεγάλη αμμουδερή παραλία και κρυστάλλινη θάλασσα.

Ο Πύργος Μπελένη, ένα κομψό αρχοντικό αναπαλαιωμένο με ιδιαίτερη φροντίδα, φιλοξενεί το Λαογραφικό και Ιστορικό Μουσείο με βιβλιοθήκη, μουσείο Τύπου καθώς και αίθουσα ζωγραφικής στην αυλή του οποίου οργανώνονται μεγάλες πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Στη γύρω περιοχή βρίσκονται πολλές εκκλησίες με μεγαλύτερη τη βασιλική των Αγίων Σαράντα.

Μπορεί κανείς να απολαύσει το μπάνιο του, στο τέρμα της παραλίας των Αλίντων, στην ακτή Κούλουρι.

Στη συνέχεια της παραλίας συναντάμε τις Παναγιές με τα δύο πανέμορφα κολπάκια, αριστερά και δεξιά από το εξωκκλήσι και στο τέρμα του δρόμου τα Δυο Λισκάρια, οργανωμένη παραλία με μπαράκι και εστιατόριο.

Πολύ κοντά στα Άλιντα υπάρχει ο Κρυφός, μια μικρή ειδυλλιακή αμμουδιά κρυμμένη ανάμεσα στα βράχια που είναι προσιτή μόνο με βάρκα. Μέσα από το βυθό της αναβλύζει πηγή με παγωμένο νερό. Πάνω από τον Κρυφό υψώνεται το Κλειδί, το υψηλότερο σημείο της Λέρου. Τα γαλάζια νερά στον κόλπο των Αλίντων προσφέρονται για κάθε είδους θαλάσσια σπορ.

ΠΑΡΘΕΝΙ-ΑΓΙΑ ΚΙΟΥΡΑ-ΜΠΛΕΦΟΥΤΗΣ

Στο Παρθένι βρίσκεται το αεροδρόμιο. Τόπος ιστορικός, γνωστός από την αρχαιότητα. Εδώ λέγεται ότι υπήρχε το ιερό της Παρθένου Ιοκαλλίδος (της Άρτεμης) και από εκεί πήρε και το Παρθένι το σημερινό του όνομα. Στον αρχαιολογικό χώρο του Παρθενίου υπάρχουν τα ερείπια προϊστορικού συνοικισμού του 3800 π.Χ., πρόσφατα δε ανακαλύφθηκαν ερείπια ναού που ανήκουν στην Ελληνιστική περίοδο.

Στην ευρύτερη περιοχή βρίσκεται η εκκλησία του Αγ. Γεωργίου (10ος αι. μ.Χ.) χτισμένη με αρχαία υλικά, πιθανόν από ερείπια του ναού της Άρτεμης.

Οι ήρεμες παραλίες του Μπλεφούτη και της Αγ. Κιουράς περιμένουν τον κάθε επισκέπτη να ξαποστάσει κάτω από τα δεντράκια της ακτής και να κολυμπήσει στα καταγάλανα νερά.

Η Λέρος ένα νησί με πλούσια ιστορία δεν αφήνει ανικανοποίητο και τον πιο απαιτητικό επισκέπτη. Υπάρχουν αμέτρητες περιπατητικές διαδρομές για τους λάτρεις της πεζοπορίας, που μπορούν να συνδυαστούν με πινελιές ιστορίας, από τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Στα βουνά της Λέρου μπορεί να συναντήσει κανείς οχυρά και πολλά πολυβολεία της εποχής εκείνης.

Πανηγύρια

Πολλά είναι τα πανηγύρια στο νησί. Ξεχωρίζει η γιορτή της Παναγιάς το Δεκαπενταύγουστο.

Στις 17 Ιουλίου γιορτάζεται η Αγ. Μαρίνα. Στα τέλη Ιουλίου στη Γούρνα γίνεται η γιορτή του Αλωνάρη με αναπαράσταση του αλωνίσματος.

Στον Ξηρόκαμπο 27 Αυγούστου στο πανηγύρι του Αγ. Φανουρίου γίνεται αναπαράσταση του πατήματος του σταφυλιού.

Στα Ίλιθα ναυταθλητικοί αγώνες και μουσική βραδιά το πρώτο δεκαήμερο του Αυγούστου. Κάθε Αύγουστο γιορτή κρασιού και φεστιβάλ Λέρικης κουζίνας στο Δρυμόνα.

Τον Σεπτέμβριο στο Παντέλι γιορτή της τράτας και του ψαρά.

ENGLISH

Archeological Museum, Agia Marina

The small, but exquisite museum situated in a restored neo-classical building, dating back to 1882, displays a large, impressive collection of findings, some of them dating back to the Neolithic period as well as steles, coins, remains of mosaics and various potteries.

Folklore & Historical Museum “Manolis Isichos”, Alinda

An elegant old mansion, former summer house of Paris Belenis, compatriot and benefactor, is today the home of the Historical & Folklore Museum giving its visitors a good summery of the island’s history and its people. On the ground floor a surgery room from the period of 1930/1940 is on display. The second floor is entirely dedicated to the warship “Queen Olga” and its history.

Ecclesiastical Museum, Kastro

The museum is situated next to the church of the Holy Mother inside the walls of the Kastro. A very rich collection of rare manuscripts, sacred books, icons and various other religious relicts are arranged in a small, but imposing museum. In one of the rooms you will find a well equipped library.

Tunnel Museum, Merikia

A recently opened Museum situated in one of the uncountable tunnels, built and used by the Italians (Depots of Munitions etc.). The well equipped exhibition brings back all the memories of recent history, especially concerning the fierce battles during World War II. which are documented by a video presentation.

There are also... **Two private historical museums** concerning the **battle of Leros** and the **2nd World War** in general.

- **Private Museum “A. KANARI”** at Platano, Tel. +30 22470 23145
- **Private Museum “I. PARAPONIARI”** at Ag. Irini, Lakki,
Tel No. +30 22470 23158

**LEROS INSTITUTE OF HISTORY RESEARCH &
DEVELOPMENT**

e-mail: lerosbattle@gmail.com